

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ, ПОЛІТОЛОГІЇ
ТА СОЦІОКУЛЬТУРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету іноземної
філології та соціальних комунікацій
(назва факультету, на якому викладається дисципліна)
доцент _____ О.М. Медвідь
(підпис)

“ _____ ” _____ 2017р

РОБОЧА ПРОГРАМА
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Медична психологія з основами наркології»
(назва навчальної дисципліни)

Освітньо-кваліфікаційний рівень _____ бакалавр _____

Напрямок підготовки (спеціальність) 6.231 Соціальна робота

Форма навчання _____ денна _____

ХАРАКТЕРИСТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

обов'язкова

Семестр	Загальний обсяг		В тому числі аудиторних, год.			СРС	ІРС	Індивідуальні завдання	Підсумковий контроль
	годин	кредитів	Всього	Лекц.	Практ.				
5	90/3	3	32	16	16	58			діф. залік

Розробник: Іванова Т.В. кандидат психологічних наук, доцент
(вказати авторів, їх наукові ступені та посади)

Затверджено на засіданні кафедри, протокол № _____ від _____ 20_17 р.

Суми – 2017 р.

Мета і завдання викладання дисципліни

Медична психологія вивчає особливості психіки хворого, їх вплив на здоров'я та хворобу, а також забезпечення оптимальної системи психологічних цілющих впливів, обставин, які супроводжують діагностику, лікування, обслуговування та реабілітацію хворих; особливості професійної діяльності медичних працівників (лікаря, фельдшера, медичної сестри, молодших медичних працівників), їх стосунків з хворими, їхніми рідними.

Мета дисципліни — ознайомити слухачів із сучасними теоретичними уявленнями та практичними досягненнями в галузі медичної психології, вивчити поняття залежної поведінки, закономірностей формування залежної поведінки в цілому та підходів до застосування психокорекційних заходів, спрямованих на подолання залежної поведінки.

Сучасна медична психологія висвітлює фундаментальні поняття психології хворої людини, загальної психопатології, клініко-психологічні методи дослідження й оцінювання стану пацієнта, психологічні і психосоматичні аспекти в різних галузях медицини, сучасну психотерапію, психопрофілактику та психогігієну. Сучасна медична психологія охоплює багато напрямів (біхевіоральний, біологічний, когнітивний, психоаналітичний, гуманістичний, соціально-психологічний), які мають свою теоретико-концептуальну базу та методологічні принципи досліджень. Засвоєння напрямів медичної психології дасть можливість свідомо і функціональніше впроваджувати у медико-психологічну практику ефективні методики допомоги пацієнтам.

Завдання курсу: ознайомлення студентів з поняттям, термінологією, клініко-феноменологічними проявами основних видів хімічної залежності; з основними психологічними механізмами формування залежностей; із загальною структурою психокорекційних підходів до подолання залежностей; формування у майбутніх спеціалістів розуміння напрямів застосування теоретичних знань у практичній діяльності.

Місце дисципліни у навчальному процесі

В результаті вивчення курсу студенти повинні:

- демонструвати володіння принципами медичної деонтології, запобігати виникненню ятрогеній і корегувати наслідки ятрогенних впливів;
- застосовувати засоби психогігієни, психопрофілактики та основні методи психотерапії у медичній практиці;
- визначати психосоматичні і соматопсихічні взаємовпливи у хворих;
- визначати психічний стан і рівень соціально-психологічної адаптації хворих за допомогою методів психологічного дослідження;
- демонструвати вміння спілкуватися з колегами, хворими, їх родичами з урахуванням їхніх психологічних особливостей, сприяти створенню здорового психологічного клімату у медичному середовищі.

ПРОГРАМА

Мета, зміст, методи навчання, регламент курсу. Прикладний характер знань та умінь, передбачених для отримання студентами.

Тема 1. Предмет, завдання та методи дослідження психологічного стану людини.

Поняття про психічне здоров'я Предмет, завдання, зміст медичної психології. Місце медичної психології в системі психологічних, медичних та інших наук. Становлення та розвиток

медичної психології. Формування медико-психологічних поглядів у практичній діяльності лікаря.

Диференціальна характеристика медичної психології, клінічної психології та патопсихології. Методи дослідження в медичній психології: клінічне інтерв'ю, патопсихологічні методи (оцінка порушень відчуття та сприйняття, уваги, пам'яті, емоцій, мовлення, мислення тощо), психодіагностичне дослідження.

Література [3; 5; 6; 9; 10; 12].

Тема 2. Поняття про норму та патологію. Основи патопсихології

Принципи розмежування психологічних феноменів та психопатологічних симптомів: принцип К. Шнайдера («у зв'язку з можливістю повної феноменологічної подібності, психічною хворобою (психопатологічним симптомом) визнається лише те, що може бути доведено як таке»), зміст критеріїв доведеності (достовірності) та вірогідності; принцип презумпції психічної нормальності; принцип розуміння; принцип утримання від передчасного судження; принцип безпристрасності та точності опису; принцип контекстуальності. Діагностичні принципи-альтернативи. Поняття про симптом і синдром, невроз та психоз. Системи психіатричної класифікації: DSM-IVTR, ICD-10.

Література [5; 6; 9; 12]

Тема 3. Порушення когнітивної та емоційно-вольової сфери

Симптоми порушення у сфері сприйняття, межа між нормою і патологією. Симптоми порушення у сфері мислення. Ознаки патології в ділянці емоцій.

Порушення волі, ознаки енергетичного зниження. Патологія потягів, питання норми і патології. Порушення пам'яті, інтелекту, свідомості, ознаки дефіцитарності психічних функцій. Ознаки порушення пам'яті, інтелекту.

Клінічні і експериментальні способи визначення сили ураження психічних функцій. Порушення свідомості. Межа між нормою і патологією. Питання зворотності — незворотності дефекту.

Література [5; 7; 9]

Тема 4. Основні симптоми і синдроми розладів особистості

Темперамент, характер, особистість. Структура особистості. Поняття гармонійної особистості. Розлади особистості: антисоціальний, нарцисизмовий, дисоціативний, гістрійонний, шизоїдний, параноїдний, шизотиповий, ананкастичний, мазохістичний, депресивний, маніакальний, obsесивний, компульсивний.

Література [1; 2; 7]

Тема 5. Основи психосоматики.

Будова тіла та характер: теорія Е. Кречмера. Історія розвитку психосоматичних ідей: теорія прямого символізму органів Ф. Дойча та Г. Гроддека, теорія профілю особистості Ф. Данбар, Ф. Александер та Чиказька психосоматична школа; концепція коронарної особистості М. Розенмана та Р. Фрідмана. Принципи роботи з різними категоріями хворих: хворі з захворюваннями серцево-судинної системи; хворі з захворюваннями органів травлення; хворі, які страждають патологією органів дихання. Психічні розлади хворих туберкульозом, психологія онкологічних хворих; психологічні проблеми синдрому набутого імунodefіциту (СНІД).

Література [5; 7; 9]

Тема 6. Вікова клінічна психологія.

Соціальні і біологічні складові нормального й аномального розвитку людини. Психічні особливості та психосоматичні розлади в період новонародженості і раннього дитинства. Психічні особливості та психосоматичні розлади у дітей дошкільного і молодшого шкільного віку. Психологічні особливості та психосоматичні розлади у підлітків. Психологія і психопатологія раннього юнацтва. Психологічні особливості осіб літнього та похилого віку. Сімейна клінічна психологія (сано- і патогенні сімейні патерни, непорозуміння).

Література [1; 3; 6]

Тема 7. Психологічні аспекти залежної, суїцидальної поведінки, танатології та евтаназії

Психологічні аспекти залежної поведінки. Суїцидальна поведінка, профілактика і раннє розпізнавання суїцидальних тенденцій. Психологічні аспекти умирання і смерті. Евтаназія.

Література [2; 7; 9; 12]

Тема 8. Теоретичні аспекти наркології.

Етіологія і патогенез наркологічних захворювань Сучасні погляди на формування патологічної залежності від психоактивних речовин. Чинники, що її зумовлюють: спадкова схильність, негативні психогенні вади, дисгармонічні особистісні особливості, соціально-економічні передумови. Їх роль у розвитку хвороби. Механізми розвитку хвороби. Формування здорового способу життя та конструктивних стереотипів — чинники, що перешкоджають розвитку хвороби.

Література [1; 4; 11; 12]

Тема 9. Основні клініко-психопатологічні прояви різних типів хімічної залежності

Особливості клінічних проявів різних типів хімічної залежності. Приховані ознаки вживання наркотичних речовин. Характер зміни форм поведінки та взаємовідносин з оточуючими у підлітка, який вживає наркотики. Розпізнавання (клініко-психопатологічні прояви) алкоголізму, опійної, героїнової наркоманії, вживання психоактивних речовин. Клінічні прояви абстинентного синдрому. Динаміка розвитку психопатологічної симптоматики на різних стадіях захворювання. Варіанти проявлення патологічного потягу до психоактивної речовини в умовах лікування та ізоляції від наркотиків.

Література [1–3; 9; 13]

Тема 10. Алкогольна та наркотична залежність у жінок. Вікові особливості залежності.

Особливості перебігу наркологічних захворювань у жінок. Вік формування залежності у жінок. Динаміка перебігу хвороби. Психоемоційні особливості ставлення жінок до існуючої проблеми та лікування. Особливості побудови психотерапевтичних відносин з жінками, які вживають наркотичні речовини. Особливості перебігу хвороби у ранньому підлітковому віці. Особливості перебігу наркологічних захворювань у середньому і похилому віці.

СТРУКТУРА ЗАЛІКОВОГО КРЕДИТУ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Т е м а	Загальний обсяг, годин	Лекції, годин	Практич., годин	Лаборато рні, годин	Самостійне опрацювання матеріалу, годин	Індивід. завдання, годин
<i>Заліковий кредит 1 (модульний цикл) – 3 кредити</i>						
<i>Тема 1. Предмет, завдання та методи дослідження психологічного стану людини.</i>	8	2	2		6	
<i>Тема 2. Поняття про норму та патологію. Основи патопсихології.</i>	8	2	2		6	
<i>Тема 3. Порушення когнітивної та емоційно-вольової сфери.</i>	6	2	2		6	
<i>Тема 4. Основні симптоми і синдроми розладів особистості.</i>	12	2	2		6	
<i>Тема 5. Основи психосоматики.</i>	10	2	2		4	
<i>Тема 6. Вікова клінічна психологія</i>	10	1	1		6	
<i>Тема 7. Психологічні аспекти залежної, суїцидальної поведінки, танатології та евтаназії.</i>	10	2	2		6	
<i>Тема 8. Теоретичні аспекти наркології.</i>	10	1	1		6	
<i>Тема 9. Основні клініко-психопатологічні прояви різних типів хімічної залежності</i>	10	1	1		6	
<i>Тема 10. Алкогольна та наркотична залежність у жінок. Вікові особливості залежності.</i>	6	1	1		6	
<i>Всього із залікового кредиту</i>						
<i>Всього з навчальної дисципліни</i>	90	16	16		58	

4. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
(обсяг практичних занять 16 годин)

Тема 1. Предмет, завдання та методи дослідження психологічного стану людини.

1. Поняття про психічне здоров'я.
2. Становлення та розвиток медичної психології.
3. Методи дослідження в медичної психології.

Література [3; 5; 6; 9; 10; 12].

Тема 2. Поняття про норму та патологію. Основи патопсихології

1. Психологічні феномени та психопатологічні симптоми.
2. Принципи оцінки психічної нормальності.
3. Діагностичні принципи-альтернативи.
4. Поняття про симптом і синдром, невроз та психоз.
5. Системи психіатричної класифікації: DSM-IVTR, ICD-10.

Література [5; 6; 9; 12].

Тема 3. Порушення когнітивної та емоційно-вольової сфери

1. Симптоми порушення у сфері сприйняття.
2. Порушення у сфері мислення.
3. Ознаки порушення пам'яті.
4. Клінічні і експериментальні способи визначення ураження психічних функцій.

Література [5; 7; 9]

Тема 4. Основні симптоми і синдроми розладів особистості

1. Структура особистості.
2. Розлади особистості.
3. Неврози.
4. Психопатії.

Література [7; 12; 13]

Тема 5. Основи психосоматики.

1. Будова тіла та характер.
2. Історія розвитку психосоматичних ідей.
3. Принципи роботи з різними категоріями хворих.

Література [5; 7; 9]

Тема 6. Вікова клінічна психологія.

1. Соціальні і біологічні складові нормального й аномального розвитку людини.
2. Психологія і психопатологія раннього юнацтва.
3. Психологічні особливості осіб літнього та похилого віку.
4. Сімейна клінічна психологія.

Література [1; 5; 12]

Тема 7. Психологічні аспекти залежної, суїцидальної поведінки, танатології та евтаназії

1. Психологічні аспекти залежної поведінки.
2. Суїцидальна поведінка.
3. Психологічні аспекти умирання і смерті.
4. Евтаназія.

Література [2; 7; 9; 12; 14]

Тема 8. Теоретичні аспекти наркології.

1. Етіологія і патогенез наркологічних захворювань.
2. Чинники формування патологічної залежності від психоактивних речовин.
3. Механізми формування залежності.

Література [1; 14]

Тема 9. Основні клініко-психопатологічні прояви різних типів хімічної залежності

1. Особливості клінічних проявів різних типів хімічної залежності.
2. Приховані ознаки вживання наркотичних речовин.
3. Динаміка розвитку психопатологічної симптоматики на різних стадіях захворювання.

Література [1–3; 9; 13]

Тема 10. Алкогольна та наркотична залежність у жінок. Вікові особливості залежності.

1. Особливості перебігу наркологічних захворювань у жінок.
2. Психоемоційні особливості ставлення жінок до лікування.
3. Особливості перебігу хвороби у ранньому підлітковому віці.
4. Особливості перебігу наркологічних захворювань у середньому і похилому віці.

Література [9; 13; 14]

ТЕМИ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

1. Загальна психопатологія. Розлади сфер психічної діяльності.
2. Основні принципи обстеження психічнохворих.
3. Основні принципи лікування психічнохворих.
4. Основні принципи догляду та нагляду за психічнохворими.
5. Розлади психіки при інфекційних та соматичних захворюваннях: етіологія, клініка, лікування.
6. Розлади психіки під час клімаксу: етіологія, клініка, лікування.
7. Шизофренія: етіологія, форми, типи перебігу, клініка, лікування.
8. Біполярний афективний розлад: етіологія, клініка, лікування.
9. Алкоголізм: етіологія, клініка, лікування.
10. Особливості клініки алкогольних психозів, невідкладна допомога.
11. Наркоманія: етіологія, клініка, лікування, невідкладна допомога при отруєнні наркотичними препаратами.
12. Тютюнопаління: етіологія, клініка, лікування.
13. Психози сенильного та пресенильного віку: етіологія, клініка, лікування.
14. Епілепсія: етіологія, клініка, лікування.
15. Особливості безсудомних проявів епілепсії.
16. Розумова відсталість: етіологія, клініка, лікування.
17. Психогенні захворювання: етіологія, клініка, лікування.
18. Диференційна діагностика епілептичного та істеричного нападів.
19. Психопатії: етіологія, клініка, психологічна корекція.
20. Охорона праці в установах психіатричного профілю.
21. Методи досліджень у медичній психології: загальна характеристика.

22. Принципи організації клінічного інтерв'ю.
23. Підходи до класифікації психічних розладів.
24. Особистість хворого: поняття про внутрішню картину хвороби.
25. Специфіка роботи з хворими різних нозологій у соматичній клініці.
26. Поняття про норму та патологію; критерії психічного здоров'я.
27. Взаємовплив психіки та тіла: психосоматичні та соматопсихічні відношення.
28. Етичні проблеми медицини: історія зміни етичних парадигм.
29. Психологія лікаря: поняття про ятрогенії та професійне вигорання.
30. Принципи організації психодіагностичного дослідження.
31. Методи психологічної корекції: порівняльна характеристика.
32. Феномен суїциду та суїцидальної поведінки. Особливості психологічної інтервенції суїцидальних пацієнтів.
33. Основи психопрофілактики та психогігієни.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Викладання теоретичного матеріалу з використанням опорного конспекту; постановка проблемних питань на лекціях. Практична робота передбачає заслуховування доповідей студентів, вираження різних точок зору в ході дискусій. Самостійна робота призвана залучити студентів до творчого пошуку шляхом вивчення додаткової літератури та ознайомлення з матеріалом який вміщують різноманітні електронні ресурси.

МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Контроль навчальної роботи студента і оцінювання за модульно-рейтинговою системою (регламент додається).

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ.

А. Основна навчальна література

Ном. п/п	Назва навчальної літератури	Вид	Наявна кількість примірн
1	Вітенко І.С. Загальна та медична психологія. – Підручник для студентів медичних вузів. – К.: «Здоров'я». – 1994. – 294с.	Навч. посібник	20
2	Гавенко В.Л., Вітенко І.С., Самардакова Г.О. Практикум з медичної психології. –Харків: «Регіон-інформ». – 2002. – 248с.	Навч. посібник	1
3	Гавенко В.Л., Вітенко І.С., Самардакова Г.О. Практикум з медичної психології. –Харків: «Регіон-інформ». – 2002. – 248с.	Навч. посібник	1
4	Менделевич В.Д. Клиническая и медицинская психология. – Практическое руководство. – М.: «МЕДпрес». – 1998. – 587с.	Навч. посібник	1
5	Вітенко І.С., Чабан О.С., Бусло О.О. Сімейна медицина: психологічні аспекти діагностики, профілактики та лікування хворих. – Тернопіль:	Навч. посібник	1

	«Укрмедкнига». – 2002. – 187с.		
6	Медсестринство в психіатрії / За ред. О.С. Чабана. — Тернопіль: Укрмедкнига, 2001.	Навч. посібник	1
7	Психіатрія / За ред. В.К. Гаєнко, чл.-кор. АМН України проф. В.С. Битенського, 2009.	Навч. посібник	1
8	Клиническая психология / Под ред. М. Перре и У. Бауманна. — СПб. : Питер, 2002. — 1312 с. — (Серия «Мастера психологии»).	Навч. посібник	1
9	Клиническая психология : учебник / Под ред. Б. Д. Карвасарского. — СПб. : Питер, 2002. — 960 с. — (Серия «Национальная медицинская библиотека»).	Навч. посібник	1
	Б. Додаткова рекомендована література		
10	Менделевич В.Д. Клиническая и медицинская психология. – Практическое руководство. – М.: «МЕДпрес». – 1998. – 587с.	Монографія	1
11	Патопсихологія / С. Д. Максименко, А. П. Чуприков, Є. М. Прокопович, І. В. Рожнова, С. О. Лобанов. — К. : КММ, 2009. — 208 с.	Монографія	1
12	Соммерз-Фланаган Дж. Клиническое интервьюирование / Дж. Соммерз-Фланаган, Р. Соммерз-Фланаган. — М. : Издательский дом «Вильямс», 2006. — 672 с.	Монографія	1
13	Тополянский В. Д. Психосоматические расстройства / В. Д. Тополянский, М. В. Струковская. — М. : Медицина, 1986. — 384 с.	Монографія	1
14	Безпека життєдіяльності / Е.П. Желібо, Н.М. Заверуха. — К.: Каравела, 2005. .	Монографія	1

Розробник програми _____
(підпис)

доцент Іванова Т.В.
(вчене звання, ініціали, прізвище)

Завідувач кафедри _____
(підпис)

доцент Світайло Н.Д.
(вчене звання, ініціали, прізвище)

« _____ » _____ 2017р.

Регламент
модульно-рейтингового контролю і оцінювання з навчальної дисципліни
«Медична психологія з основами наркології»

1. **Структура навчальної дисципліни:** загальний обсяг 90 годин (3 кредита); лекцій – 16 години, практичних – 16 години, СРС – 58годин;

2. **Організація навчального процесу:** семестрів викладання -1, модульних циклів -2.

3. **Шкала оцінювання з навчальної дисципліни:** R=100балів

4. **Розподіл рейтингових балів за видами навчальної роботи:**

1. **Розподіл рейтингових балів за видами навчальної роботи:**

- робота на аудиторних заняттях: 8 × 2 бали =16 балів;
- виступ на практичному занятті з доповіддю – до 5 балів;
- доповнення на практичному занятті – до 2-х балів;
- оцінка виконаної роботи під час підсумкового тестування до 50 балів.

Оцінювання здійснюється за рейтинговою технологією.

Умови ліквідації заборгованостей з поточної роботи: перескладання незадовільних оцінок з модульних контролів здійснюється не пізніше двох тижнів наступного модульного циклу, як правило, одноразово; при виконанні всіх запланованих видів навчальної роботи і незадовільній підсумковій оцінці з модульного циклу рейтингові бали студентів нараховуються; при позитивній оцінці за модульний цикл і виконанні всіх запланованих видів навчальної роботи підвищення рейтингового балу шляхом перескладання будь-якої складової навчальної роботи не здійснюється.

2. **Підсумкове семестрове оцінювання навчальної роботи студента та умови допуску (недопуску) студента до підсумкового контролю:**

Підсумкова семестрова оцінка за національною шкалою оцінювання та європейською шкалою оцінювання ECTS відповідно до накопичених рейтингових балів визначається із таких співвідношень:

СУМА БАЛІВ	ОЦІНКА ECTS	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ
		диференційований залік
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно
1-34	F	

При отриманні підсумкової семестрової оцінки за накопиченими рейтинговими балами поточного контролю “FX” студент має право на дворазову спробу отримання позитивної оцінки на заході підсумкового семестрового контролю (перше перескладання викладачеві, друге – комісії).

При отриманні підсумкової семестрової оцінки за накопиченими рейтинговими балами поточного контролю “F” студент не допускається до заходу підсумкового семестрового контролю, вважається таким, що має академічну заборгованість з навчальної дисципліни, і представляється деканатом до відрухування (крім випадків продовження деканатом ліквідації академічної заборгованості за наявності документально підтверджених поважних причин неуспішності студента).

Провідний викладач навчальної дисципліни _____ Іванова Т.В.
(підпис)

Завідувач кафедри _____ Світайло Н. Д.
(підпис)

“ _____ ” _____ 2017 р.